

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Третяков Д.А.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права,
процесу та криміналістики*

*Міжнародного гуманітарного університету
м. Одеса, Україна*

Корупційні прояви в Україні перетворились на одну з головних загроз національній безпеці та демократичному розвитку держави. Негативний вплив даного явища на усі аспекти політичного і соціально-економічного розвитку суспільства і держави має комплексний та системний характер. Така ситуація підтверджується висновками вітчизняних та зарубіжних експертів, політичних та громадських діячів тощо.

Згідно проведеного дослідження міжнародної організації «Transparency International» у 2022 році Україна у щорічному рейтингу країн за рівнем корумпованості зайняла 116 місце серед 180 країн світу, піднявшись за рік лише на одну сходинку [1]. При цьому останнім часом в державі спостерігається стала тенденція зростання сприйняття громадянами поширеності корупції у переважній більшості сфер суспільного життя. Тобто, одним із найбільш поширених суспільно небезпечних явищ визнано корупцію, небезпечним виявом якої є корупційні кримінальні правопорушення.

Міжнародно-правове співробітництво у сфері боротьби з корупцією стає дедалі більш необхідною складовою міжнародно-правового співробітництва в боротьбі зі злочинністю. У рамках ООН і Ради Європи було відкрито для підписання низку міжнародних конвенцій, які повинні інтенсифікувати міжнародну співпрацю держав щодо запобігання корупції. До вказаної співпраці долучається й Україна, і за цих умов особливої ваги набуває: ґрунтовний правовий аналіз значних за обсягом та різноманітних за змістом юридичних зобов'язань, що виникають унаслідок такого співробітництва; міжнародно-правової позиції України в міжнародних антикорупційних органах; наслідків міжнародної антикорупційної співпраці для українського законодавства та суспільства загалом.

Незважаючи на розгалужену систему антикорупційного законодавства в Україні, посилену увагу суспільства, позитивні зміни відбуваються занадто повільно. Негативний вплив корупції на суспільне

життя держави потребує детального вивчення та дослідження. Причина розвитку корупції безпосередньо пов'язана з нелегким становленням держави України як члена міжнародного і європейського рівнів. Особливої уваги потребують питання удосконалення механізму боротьби з корупційними кримінальними правопорушеннями. Багато вчених та практиків приходять до висновків, що перед тим як виділити таку категорію кримінальних правопорушень, як корупційні, необхідно сформулювати більш широке суспільне явище – корупцію.

Дослідження цього виду злочинності доцільно розпочати зі з'ясування сутності корупції як складової корупційної злочинності. Вона є одним із головних чинників, яка реально загрожує національній безпеці України, є занадто розповсюдженою та завдає значної шкоди всім сферам суспільного життя. Термін «корупція» походить від словосполучення латинських слів «corrupti» та «impere» (corrupti – обов'язкова причетність кількох представників однієї із сторін до справи, impere – порушувати, ламати, пошкоджувати, скасовувати). З часом утворилося самостійне поняття – «corruptum», що означає участь у діяльності кількох (не менше двох) осіб, мета яких полягає у пошкодженні процесу керування справами суспільства. Термін «корупція» почали широко використовувати наприкінці 80-х років XX ст. До того використовували терміни «хабарництво», «зловживання службовим становищем» тощо.

Термін «корупція» в політичному лексиконі означає «підкуп» і «продажність» службових осіб. На думку І. Жданова, основні підходи до розуміння корупції можна звести до такого: корупція розуміється як підкуп-продажність державних службовців; корупція розглядається як зловживання владою або службовим становищем, здійснене в певних особистих інтересах; корупцію розуміють як використання службових повноважень, статусу посади, а також її авторитету для задоволення особистого інтересу або інтересів третіх осіб; корупція розглядається як елемент (ознака) організованої злочинності [2].

Необхідно звернути увагу що в антикорупційних нормативно-правових актах поняття «корупційна злочинність» відображається опосередковано, її можна визначити лише проаналізувавши ознаки, які притаманні діянням, що містять у собі склад корупційного кримінального правопорушення, який нормативного визначення на законодавчому рівні не має.

Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27 січня 1999 р. передбачає встановлення у національному законодавстві країн, що приєдналися до неї, кримінальної відповідальності за такі види корупційних діянь: 1) хабарництво (вчинене як державними посадовими особами, так і в приватному секторі); 2) зловживання впливом; 3)

відмивання доходів, отриманих від злочинів, пов'язаних із корупцією; 4) фінансові злочини [3].

Конвенція ООН проти корупції від 31.10.2003 формулює поняття корупції як «зловживання державною владою для одержання вигоди в особистих цілях» [4]. Тобто у міжнародному праві корупційні кримінальні правопорушення є загальновизнаними, що дає підставу для виокремлення такого виду злочинності, як корупційна. Поняття «корупційне кримінальне правопорушення» – поняття конвенційне, тобто таке, що має відповідний нормативно-правовий зміст. Тобто це поняття є загальновизнаним у міжнародному праві, що дає можливість стверджувати про виділення такої групи кримінальних правопорушень в принципі, та використання такого терміну для потреб національного права.

Доводиться констатувати, що реформування вітчизняного антикорупційного законодавства є незавершеним, а окремі положення законодавства не відповідають повною мірою світовим антикорупційним стандартам, передбаченим Конвенцією ООН проти корупції, кримінальною конвенцією про боротьбу з корупцією (ETS 173), додатковим протоколом до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS 191), згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, рекомендаціями Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO) та інших міжнародних інституцій.

Література:

1. Індекс сприйняття корупції. 2022. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2022/>
2. Ігор Жданов. Корупція в Україні: спроба аналізу. URL: <https://www.ji-magazine.lviv.ua/ji-junior/N32-1/zhdanov.htm>.
3. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27.01.1999. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 47-48, стор. 2028.
4. Конвенція Організації об'єднаних націй проти корупції від 31.10.2003. Офіційний Вісник України, 2010, № 10, / № 44, 2006, ст. 2938 /, стор. 52, стаття 506.